

του. Ἡ Ἑλλάδα, λέει, εἶναι μεγάλη χώρα, ἔνδοξη, ξαπλώθηκε μὲ τὸ μέγ' Ἀλέξαντρο ἴσα μὲ τὴν Ἀσία τῆ βαθείᾳ, κ' ἔτσι ὅλοι γίναμε Ἕλληνες... καὶ τὰ τέτοια, βελμένα σὰν κύριο ἄρθρο τοῦ κ. Κανελλίδου. Ἐπειτα φεύγουν αὐτοὶ κ' ἔρχεται ὁ Ἰουστινιανὸς μὲ τὴ Θεοδώρα κ' ἀρχίζει ἴσα μὲ τὸ τέλος τῆς πράξης ἕνας διάλογος τῶ βασιλιάδων, μὲ τὸν καλόγερο Σάββα, πού ἀνεβασμένους σ' ἕνα στύλο στὴ μέση τῆς σκηνῆς βγάνει λόγο περὶ ἀμελλουσῶν συμφορῶν τοῦ Βυζαντίου. Αὐτὴ ἡ ἐρωταπόκριση τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ ζευγαριοῦ μὲ τὸ στυλιτὴ καλόγερο, ὅσο ἀφύσικη εἶναι, τόσο εἶναι φαιδρότατη, ἀλλὰ καὶ τόσο κουραστική.

Στὴ δεύτερη πράξη ἡ Θεοδώρα ἔρχεται στὴ σκηνὴ καὶ δηγέται στὶς «κυρίες ἐπὶ τῶν τιμῶν» τῆ βιογραφία της. Ἱστορικές σελίδες συγκρουόμενες τίς ἔραψε ὁ συγγραφέας σὲ μιὰ ἐκδοσὴ καὶ μᾶς τὴν παρουσίασε μὲ τὸ στόμα τῆς ἰδίας Αὐγούστας. Στὸ μεταξὺ γίνεται ἡ στάση, ὁ αὐτοκρατορικός στρατὸς πιάνει τοὺς ἀρχηγούς, τοὺς τρεῖς συνωμότες τῆς πρώτης πράξης, καὶ τοὺς φέρνει στὸ παλάτι. Ὁ Ἰουστινιανὸς διατάζει—γιατί; (τὸ ἔβαλε ὁ συγγραφέας γιὰ νὰ δικαιολογήσῃ τίς κατοπινὲς σκηνές)— νὰ τοὺς ἀνακρίνῃ ἡ Θεοδώρα. Στους δύο πρώτους κάνει κάμπουσες ἐρωτήσεις καὶ τοὺς στέλνει στὴ φυλακὴ. Κρατᾷ μοναχὰ τὸν τρίτο—γιατί; (γιὰ νὰ προετοιμάσῃ τὴν τελευταία σκηνή)— καὶ ἀνακαλύπτει ἀπὸ τὴν ἑμιλία πὼς αὐτὸς ὁ Ἰωάννης ὁ Ἀθηναῖος εἶτανε καρπὸς κάποιου διαβατικῆς τῆς ἐρωτᾶ τὸν καιρὸ πού γύριζε τὸν κόσμον μὲ τὸ ἐπάγγελμα τῆς χορεύτριας. Ἡ σκηνὴ τῆς ἀναγνώρισης ἔρχεται σὰ μιὰ δραματικὴ σκηνὴ τοῦ ἔργου. Ἐνας τεχνίτης μποροῦσε νὰ κάμῃ κάτι ἀπάνου σ' αὐτή. Ὁ συγγραφέας ὅμως φαμπρικάρισε μιὰ χλιαρὴ κὶ ἀνούσια καὶ πεζότατη καὶ χιλιοειπωμένη σκηνή, πού τελειώνει μὲ τὸ στάλισμα στὴ φυλακὴ τοῦ Ἰωάννη, δικαιολογώντας πὼς τάχα ἡ Θεοδώρα θέλει νὰ κρύψῃ ἀπὸ τὸ παιδί της τὴν ἀλήθεια.

Ἡ τελευταία πράξη ἀρχίζει μ' ἕνα πεζὸ ποίημα πού ἀπαγγέλλει ἡ κιθαρίστρα τῆς Αὐλῆς, μιὰ ξανθιά κόρη Ἀθηναία, παλιὰ ἀγάπη τοῦ Ἰωάννη, —(Τί γίνεται αὐτὸς ὁ ἐρωτᾶς στὸ τέλος καὶ γιατί τονὲ χώνει στὸ δράμα ὁ συγγραφέας;)— Τὸ ποίημα αὐτὸ ὕμνῃ τὰ κάλλη τῆς Ἀττικῆς φύσης, καὶ εἶναι πολὺ χειρότερο ἀπὸ τὰ πεζὰ ποιήματα πού δημοσιεύονται στὴν «Ἀττικὴ Ἰριδα». Ὑστερα ἔρχεται ὁ Ἰουστινιανὸς καὶ βγάνει ἕνα λόγο γιὰ τὰ

ληνικὸ τὸ δημόσιο, παρὰ γιὰ τὸ ἑβρωπαϊκόν. Νὰ μὴν πᾶνε καὶ χαμένα τὰ κακόμοιρα. Τὸ ζήτημα, ἐκείνη τῆ χρονιά, ἔκαμε βήματα γιγαντίνια· τόπος στὴν Ἑβρωπῆ πού νὰ μὴν πάτησε. Λοιπὸν ἀπὸ τὸ ταξίδι τοῦ καὶ καὶ στάρθρα μου θὰ δῆτε.

Ἀλήθεια, τὸ χειμῶνα ἐκεῖνο τοῦ 1901—1902, δὲν ξέρω πὼς δὲν πελάγωσα. Ἐπρεπε μὲ τὸ δίχως ἄλλο νὰ πολεμήσω γιὰ τὸν Πάλλη, πού ὅλοι τότες τοῦ βρηνόντανε, νὰ ξηγήσω καὶ τὸ ζήτημα σ' ὅσους δὲν τὸ καταλαβαίνανε, καὶ ποιοὺς Ἑβρωπαῖους νὰ καταλάβῃ πὼς ὑπάρχει ἕνας τόπος στὴν οἰκουμένη, ὅπου ἀλλιῶς γράφουσε κὶ ἀλλιῶς μιλοῦνε, ὅπου μάλιστα δὲν τῶχουσε γιὰ ντροπὴ νὰ μιλοῦνε τῆ γλώσσα τους, μὰ νὰ τῆ γράφουσε τῶχουσε; Παρατήρησα ὅμως πὼς φτάνει κανεὶς νὰ δουλέβῃ, φτάνει τὸ χρέος του νὰ κἀνῃ μὲ θάρρος, καὶ τὰ πράματα σιάζονται μοναχὰ τους. Ἡ τραμουντάνα δὲ βᾶσταζε περισσότερο ἀπὸ ἕνα χρόνο. Λίγο λίγο ξεσκορπίστηκε τὸ χάος. Ἀνάτελεν ὁ ἥλιος. Ἡ πρώτη του ἀχτιδιά, στὰ 1903, μὲ ξάφνιασε καὶ μένα τὸν ἴδιο. Τὰ Παναθήναια μου γυρέβανε τὴ γνώμη μου γιὰ τὸ ζήτημα. Τῆ γυρέβανε φυσικὰ σὲ ὅσους ἔχουσε μιὰ πένα στὴν Ἑλλάδα. Μὰ πάνταν περίεργο νὰ μὴ μὲ ξεχάσουσε, νὰ τὰ τυπώσουσε κίλλας. Ἀφτὸ πιά θὰ τὸ

αβάρη τοῦ στέμματος καὶ τῆς πορφύρας) πράματα εἰπωμένα τόσες φορές καὶ μάλιστα στὰ βυζαντινὰ δράματα τοῦ Λασάνειου. Ἀκολουθεῖ μιὰ σκηνὴ πού δὲν ἔχει καμιά συνοχὴ μὲ τὸ δράμα. Ἴσως ὁ συγγραφέας τῆ βάνει γιὰ νὰ δείξῃ πὼς ἡ Θεοδώρα ἀνακατευτότανε στὶς πολιτικὲς ὑπόθεσεις τοῦ Κράτους καὶ μιλοῦσε μὲ τοὺς πρέσβηδες. Αὐτὰ ὅμως γίνονται, ἅμα γίνονται μὲ κάποια τέχνη. Ἡ σκηνὴ αὐτὴ παρασταίνει μιὰ παρουσίαση πρέσβηδων τῶν Φράγκων, τῶν Περσῶν καὶ τῶν Βουλγάρων στὸ Παλάτι. Ἐρχονται οἱ πρέσβηδες λένε κάτι λόγια τυπικὰ κὶ ἀνούσια καὶ φεύγουν. Πάλι βρίσκει καιρὸ ὁ συγγραφέας νὰ δημοκοπήσῃ παρουνιάζοντας τοὺς πρέσβηδες τῶν Βουλγάρων ντυμένους μὲ ἀρκουδοτόμαρα, καὶ δίνει καιρὸ καὶ στὸ σκηνοθέτη τοῦ θεάτρου νὰ παρουσιάσῃ τὰ καλά του σκηνικὰ καὶ τίς φορεσιὲς τοῦ στρατοῦ καὶ τῆς ἀκολουθίας ὄχι καὶ τόσο ἀπὸ τὴν ἱστορικὴ ἀποψη ἀληθινές. Τὸ κκλὸ εἶτανε πού ἡ στρατιωτικὴ μουσικὴ τῆς Φρουρᾶς, πίσω ἀπὸ τὰ παρασκήνια ἔπαιζε μιὰ ὠραία μάρτσια τριουμφάλε, τὸ καλλίτερο μέρος τοῦ ἔργου! Κατόπι ἀπ' τὴν παιδιακήσια αὐτὴ σκηνή, μένει ὁ Ἰουστινιανὸς μόνος μὲ τὴ Θεοδώρα. Ἡ ταραχὴ τῆς Θεοδώρας γιὰ τὴν ἀναγνώριση τοῦ γιοῦ της, ἔφτασε στ' αὐτιά τοῦ Αὐτοκράτορα σὰν ἕνας ἐρωτᾶς τῆς Βασίλισσας πρὸς τὸ νεαρὸ Ἀθηναῖο. Ἡ Θεοδώρα ἑομολογεῖται στὸν Ἰουστινιανὸ τὴν ἀλήθεια, καὶ τότε πείθει ἀκόμα νὰ ἀνακηρυχθῇ ὁ Ἰωάννης διάδοχος τοῦ θρόνου. Τῆ στιγμὴ κείνη ἀπὸ ἕνα παραπέτασμα ἀναγγέλλεται στους Αὐτοκράτορες πὼς καὶ οἱ τρεῖς συνωμότες τιμωρήθηκαν γιὰ τὴν πράξη τους, μὲ τὴν τιμωρία πού ὀρίζει ὁ νόμος, τὸ θάνατο δηλαδή. Στὸ τέτοιο ἀκουσμα ὁ Ἰουστινιανὸς μένει ἐκπληγμένος καὶ ἡ Θεοδώρα ξεσπάει σὲ λυγμούς. Κὶ αὐτὴ ἡ τελευταία σκηνὴ μποροῦσε νὰ γίνῃ κάπως δραματικὴ ἀπὸ τὸ συγγραφέα. Μὰ ὅπως εἶπαμε καὶ παραπάνου πού νὰ βρεθῇ ἀεράκι τέχνης, καὶ δύναμη καὶ δροσιὰ φαντασίας;

*

Ὁ κ. Τσοκόπουλος θέλησε μὲ τὸ δράμα του ν' ἀπαντήσῃ στὴ «Θεοδώρα» τοῦ Σαρντού. Ὁ Γάλλος βιομήχανος τῆ Θεοδώρα του τὴν παρουσίασε σύμφωνα μὲ τίς ἱστορικὲς πληροφορίες τοῦ Βυζαντινοῦ ἱστορικοῦ Προκόπιου, καὶ φέρνει τὸν Ἀθηναῖο ἐρωμένο τῆς Αὐτοκράτειρας κὶ ὄχι γιό. Μὰ ὁ Σαρντού τῶκαμε αὐτὸ ὄχι γιὰ νὰ παραχαράξῃ τὴ Βυζαντι-

χωστῶ τοῦ Νιρθάνα. Κ' ἔτσι τὴν ἀξιώθηκα μιὰ φορὰ στὴ ζωὴ μου τῆ βασιλικὴ τὴν τιμὴ νὰ δοῦνε ὡς καὶ τὰ Παναθήναια τὰ πεζὰ μου, χωρὶς νὰ τὰ διορθώσουνε κίλλας. Ἀλήθεια πού καὶ τὰ πεζὰ μου δὲν τοὺς διορθώσανε.

Ἡ Δασαλίτσα πού ἔρχεται κατόπι ἀπὸ τᾶρθρο μου τῶν Παναθηναίων, δηλαδή κατόπι ἀπὸ τὸ γραμματάκι μου στὸ Νιρθάνα (1), μπῆκε στὰ ῥόδα καὶ Μῆλα, γιὰ νὰ δείξῃ πὼς τότες, ὕστερις ἀπὸ τὴν μπόρα, εἴμεστα κάπως ἀναγκασμένοι νὰ τὰ λέμε ἀναμεταξύ μας. Καὶ τᾶλεγα συχνὰ μὲ χαρὰ μεγάλη, γιὰ τὴ τᾶξιζε ἡ γενναία μας καὶ σοφὴ καὶ χαριτωμένη Ἀλεξάντρα Πικραμόσκο, νὰ τῆς κάμουμε κανέναν ἔπαινο μεγαλύτερο. Δὲν εἶχε ἀκόμη δημοσιέψει τὸν Ἀθροῦνο Ὁργανισμό, πού μᾶς τὸν ἔδωσε κατόπι. Βᾶλθηκε ὅμως ἀπὸ καιρὸ νὰ μελετήσῃ καὶ τῆ γλώσσα μας καὶ τῆ γραμματικὴ της. Μπράβο της! Μὲ πολὶ κουράγιο, μὲ τῆς καρδιάς τὴν πίστη, μὲ τὸ αἶσθημα τὸ γυναικῆσιο πού ὅλα ξέρει καὶ τὰ χρυσώνει μὲ κάποια ἰδανικὴ ὁμορφιά, δὲ φοβήθηκε μήτε τὴν ἐργασία μήτε τὸν ἀγῶνα ὁ

1) Τᾶρθρο ἀφτὸ ξαναδημοσιέφτηκε στὴν Ἀπολογία, 339 καὶ γιὰ τοῦτο τᾶνάφερα μόνο παρακάτω, στὸ τέλος τοῦ μικροῦ μου Διαλόγου γιὰ τὸ λέφρωμα τῆς κυρίας Κύρο.

νήμης ἱστορία ἢ γιὰ νὰ πειράξῃ ἐμᾶς τοὺς ἀπόγονους, ὅπως φαντάζεται ὁ Ἕλληνας συγγραφέας, μὰ γιὰ τὴ πηγὴ τοῦ Προκόπιου εἶτανε πιδὸ σκανταλιάρικη καὶ φυσικὰ πιδὸ ἐλκυστικὴ γιὰ τὸ θέατρο— ὅπως τὸ φαντάζεται ὁ Σαρντού. Αὐτὴ ἡ προσπάθεια τοῦ κ. Τσοκόπουλου φαίνεται σὲ κάθε σκηνὴ καὶ σὲ κάθε διάλογο τοῦ ἔργου, καὶ εἶναι μιὰ αἰτία γιὰ νὰ τὸ κἀνῃ πιδὸ βαρετὸ.

Τὸ «Βασιλικὸ Θέατρο» παρουσιάζοντας τέτοια ἔργα, δουλεύει κὶ αὐτὸ σύμφωνα μὲ τὸν Τύπο μας, γιὰ νὰ πείσῃ τὸ κοινὸ πὼς ἡ δημιουργικὴ ἐργασία στὸν τόπο τοῦτο σέρνεται σακάτισσα, καὶ πὼς σὲ λίγο πεθαίνει ἑριστικά. Μακάρι νὰ γίνῃ αὐτὸ. Γιὰ τὸ ἀπὸ τὸν τάφο τῆς θὰ ξεβλαστήσῃ ἡ νέα Τέχνη, πού κάποιες αὔρες της μᾶς χαδέψανε ἴσαμε τώρα, ἡ Τέχνη ἐκείνη πού θὰ βοηθήσῃ τὴν κοινωνικὴ ἀναμόρφωση καὶ πού σκοπὸς της θὰ εἶναι νὰ τρικυμίσῃ κὶ ἀναφτερόνῃ τίς ψυχές, μὲ τὰ γενναῖα της ἔργα.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

ΜΗΤΕ ΦΥΛΛΑΔΕΣ ΜΗΤΕ ΚΙΤΑΠΙΑ

Δυὸ ζητήματα ἀπὸ τὰ πιδὸ σπουδαῖα γιὰ τὴ Φυλὴ παραμερίζοντας τὸ γλωσσικὸ ζήτημα πού μέστωσε πιά καὶ φούντωσε κὶ ἀπλώθηκε γιγάντια ἄλοπαρσινη κληματαριά πάνου ἀπὸ τοὺς κοινωνικοὺς παχτζέδες τῆς Λεύτερης καὶ τῆς Δούλης Ἑλλάδας συζητοῦνται μῆνες τώρα στὶς στήλες τοῦ «Νουμά». Τὸ ζήτημα τοῦ ἐγωῖσμοῦ καὶ τῆς ἀγάπης, ῥώτημα ἀτομικὸ μᾶζι καὶ φυλετικὸ, καὶ τὸ σοσιαλιστικὸ ἢ σοσιαλδημοκρατικὸ. Καὶ ξετυλίγονται κὶ ἀπλώνονται καὶ συμμαζεύονται καὶ πλέκονται σ' ἕνα τὰ δυὸ αὐτὰ ζητήματα, γιὰ τὴ μᾶς, γιὰ τὸ ἔθνος μας κατανοῦνε στὸ τέλος ἕνα καὶ τὸ ἴδιο ῥώτημα.

Ὁ ἀτομικὸς Νιτσεικὸς ἐγωῖσμός μ' ὅλη του τὴν ἀριστοκρατικὴ σκληράδα ξεταζόμενος ἐναντία στὴν ψυχοπονία ὀχλοκρατικὴ ἀγάπη σχετίζεται τόσο στενὰ μὲ τὸ ἄλλο ῥώτημα ἄν πρέπει νὰ στηρίζουμε τίς ἐλπίδες μας γιὰ τὴν πρόοδο τοῦ ἔθνους στὴν καλλιτέρεψη τῆς ἀριστοκρατίας μας καὶ ν' ἀρκεστοῦμε νὰ ρίχνουμε κανένα κόκκαλο στὸν ὄχλον ἐργατικὸ, ὅταν κάποτε σηκῶνε κεφάλι καὶ σκουίζει, γιὰ νὰ πάρουμε γιὰ βᾶση τῆς κοινωνικῆς μας ἐξέλιξης καὶ φυλετικῆς προόδου τὴ μόρφωση τῶν ἐργατῶν καὶ τὴν ὀργάνωσή τους σὲ δύναμη ἀνατρε-

που μερικοὶ δασκάλοι φημεριδογράφοι καταντήσανε νὰ μὴ σέβονται μιὰ γυναίκα. Ἡ Ἀλεξάντρα δὲ φοβήθηκε, γιὰ τὴν κατάλαβε τὸ χρέος τὸ ἔθνικόν. Κανένας ποτέ του τόσο καλὸ δὲ θὰ κάμῃ στὴν Ἑλλάδα ὅσο ἡ γυναίκα μὲ τὴ γλώσσα της τὴν ἀπλή. Μὰ ἡ κυρία Ἀλεξάντρα Παπαμόσκο ἔνωωσε πὼς ἡ ἀπλότητα δὲ φτάνει· θέλει καὶ κανόνα, γιὰ νὰ γίνῃ πιδὸ ἀπλή ἀκόμη. Μακαρισμένος ὁ τόπος ὅπου καμιά μέρα θὰ φανοῦνε πολλὲς Ἀλεξάντρες.

Τᾶλλο μου τὸ γράμμα στὸ Βαρλέντη—Ἐθνικὸς Ἑβρεγγέτης—εἶτανε γράμμα ἰδιαίτερο. Ἀφῶ ὅμως τὸ δημοσιέψει στὴν Ἐπιθεώρησή του, ἄς τὸ βάλουμε κὶ ἀφτὸ. Τί νὰ κρύψουμε κίλλας τὴν ψυχὴ μας; Τοὺς πλούσιους τοὺς τιμῶ, ἅμα πρώτο τοῦ λόγου τοὺς τιμῶσους τὸν ποιητὴ. Πρῶσπικὰ δὲν ἔχω μὲ κανέναν πλούσιο, κὶ ὅσα εἶπα δὲν τὰ εἶπα γιὰ τὸ δεῖνα ἢ γιὰ τὸν τάδε, ἄν καὶ θὰ βρῆτε στὸ γράμμα μου ἕνα ὄνομα. Ἐκεῖνο πού δὲν παραδέχομαι εἶναι ἡ κακορίζικη συήθεια τοῦ Ῥωμοῦ νὰ νομίζῃ πὼς ὁ πλούσιος πρέπει κὶ καλὰ νὰ θεωρεῖται βασιλιάς, νὰ προκηρῦνεται κ' ἑβρεγγέτης. Ἐγὼ ξέρω ἀπὸ τὴν ἱστορία, μόνο τὰ γράμματα νὰ ἑβρεγγετήσανε τὴν Ἑλλάδα, νὰ τὴν ἑβρεγγετοῦνε κὶ ἀκόμη. Τόσο θέλησα νὰ πῶ στὸ γράμμα μου τοῦ Βαρλέντη, πού

πτική των σημερινών κοινωνικών και πολιτικών συνθηκών.

Μίλησαν και ξαναμίλησαν σοβαρά και μελετημένα και στοχαστικά άγκαλά τις περισσότερες φορές πού πολύ θεωρητικά παρά πρακτικά από τή μια μεριά ο Έρμονας, ο Ίδας, ο Ραμᾶς και ο Δούλος Δουλεύτης κι απ' τήν ἄλλη ο Σκληρός, ο Ζαβιτσιάνος, ο Βασιλικός, ο Γιαννιός κι ἄλλοι. Ἐμεῖς δὲν ἐρχόμαστε ν' ἀπλώσουμε ἐδῶ κανένα σύστημα. Φτάνουν τὰ δυὸ συστήματα πού ζετυλίχτηκαν ὡς τὴν ὥρα. Ταπεινά και μὲ τὸν πρεπούμενο σεβασμὸ ἐρχόμαστε νὰ φέρουμε στὴ μέση κάποιο σημεῖο πού πέρασε ἀπαρατήρητο, πού ὅμως φαίνεται σὰ νὰ νῆαι ἐνα ἀπὸ τὰ πιὸ ἄξια νὰ συζητηθοῦνε στὴν πορεία αὐτὴ τῆς γενικῆς ἐξέτασης τοῦ πλατύτατου φυλετικῆς ζητήματος.

Τὸ εἶπε κάποτε ο Ἰδας και παρατηρεῖ τώρα τελευταῖα ο Ραμᾶς πὼς πρέπει νὰ μὴν πολυσκεπτόμαστε γιὰ τὴν κοιλιά μας πρὸ τοῦ τελειώσουμε τὸ ἔργο μας τὸ Ἐθνικὸ, τὸ Εὐγενικὸ, τὸ Μεγάλο. Κι ἀλήθεια δὲ μᾶς χρειάζεται ἐμᾶς γιὰ τὸ σφέρο τῆς φυλῆς, πού ὅλοι γι' αὐτὸ φωνάζουν και πρέπει νὰ φωνάζουνε, μήτε ο Ἐγγλέζικος κοσμοπολιτικὸς ψυχροπαιρῆς σοσιαλισμὸς τοῦ Δρακούλη πού μόνο τὴν καλοζωία τοῦ ἐργάτη σκοπὸ ἔχει, μήτε ο ἀναρχικὸς ἀντιστρατιωτικὸς κοκκινισκούφωτος Φραντζέζικος, μήτε ο ὑψηλοκονηγῆρῆς Γερμανικὸς. Ἐμᾶς τὸ μῖσος μας κατὰ τοῦ Τούρκου και τοῦ Βουργάρου χρειάζεται ἀκατάπαυτα νὰ τροφοδοτεῖται, κι ὁ κύριος πόθος μᾶς νᾶναι, ὅπως τόσο ὁμορφα εἰπώθηκε, ὁ ξεσκαλωμὸς τῶν δούλων ἀδερφῶν μας.

Ὅμως—κ' ἐδῶ εἶναι ὁ κόμπος— πὼς εἶναι δυνατὸ μ' αὐτὰ μας τὰ χάλια τὰ πολιτικὰ και τὰ κοινωνικὰ νὰ προσμένουνε τὸ λευτερωμὸν αὐτὸ και τὴν ἔνωση κατόπι τῆς φυλῆς; Ἀπὸ ποιόνε νὰν τὰ περιμένουμε αὐτὰ; Ἀπὸ τοὺς ἀχρεῖους λωποδύτες πολιτικὸς μας πού μόνο συλλαλητήρια και στάσεις τοῦ λαοῦ τοὺς ταραίζουν κάποτε; λιγάκι, γιὰ ἀπὸ τοὺς γαλαζοαιμάτους ἀριστοκράτες σας (πὲς πλουτοκράτες γιὰτὶ ἀριστοκρατία σκεδὸν δὲν ἔχουμε στὴν Ἑλλάδα), κύριε Ραμᾶ, πού σὰ στρεῖδια κολημένοι στὸ Βυζαντινισμὸ σέρνονται πίσω ἀπ' τὸ ἄρμα τῶν σχολαστικῶν δασκάλων γλείφοντας χάμου και κᾶνα κόκκαλο πού τοὺς ρίχνει μπροστὰ ο Φραγκολεβαντίνικος ψευτοπολιτισμὸς, ἀπ' αὐτουνοὺς δηλ. πού αἰῶνες δὲ θὰ μπορεῖτε νὰ τοὺς ἀλλάξετε τὴν μπᾶσταρδη γλῶσσα μήτε τις σάπιες ἰδέες και ἀπ' τις ληστρικές συμμορίες τῶν ρουσφετοφάγων πολιτικῶν; Τὸ λαὸ τὸ γενναῖο, τὸν ἀδάμαστο, νὰν τὸν ὄγλο πού θὰ φανῆ σὲ λίγο πὼς εἶναι αὐτὸς ὁ ἀληθινὸς εὐγενῆς, αὐτὸν πρέπει νὰ τὸν ζυπνήσουμε, νὰν τὸν μορφώσουμε, νὰν τὸν κάνουμε νὰ λατρέψῃ αὐτοσυνειδητὰ τὴ γλῶσσα και τὰ ἔθιμά του, δίνοντάς του πρῶτα νὰ τρώγῃ, δυναμώνοντάς του ἔτσι τὰ

ἂν τοῦ ἔτυχε μιὰ φορὰ νὰ μιλήσῃ μὲ κάποια ὑπερβολὴ γιὰ ἓναν πλούσιο, τόκαμε ἀπὸ καλὴ καρδιά. Μὲ τὴν ἴδια καρδιά πολέμησε ὅσο μπόρεσε και στὸ κίνημα τῆς φοιτηταρίας, γιὰτὶ δὲ δισταξε νὰ δηλώσῃ τὴ γνώμη του, μάλιστα στὴν Ἀκρόπολη και στὴ δημοτικὴ. Ἐβγάξε και μιὰ δημοτικὴ φημερίδα, τὴν Ἐπιθεώρηση—δηλαδὴ ὄχι καθαφτό. Ἐπιθεώρησις, μὲ σ, ἔγραφε ὁ τίτλος ἀπ' ὄξω Ἐπιθεώρηση, μὲ τὸ η της, εἶτανε μόνο ἀπὸ μέσα. Δὲν πειράζει. Κάτι τέτοια φαίνεται πὼς τὰ φέρνει ὁ ἀέρας τῆς Ἀθήνας. Ἐγὼ δὲ λυπήθηκα πού δημοσιεύθηκε τὸ γράμμα μου στὴν Ἐπιθεώρησις ἀπ' ὄξω ἢ στὴν Ἐπιθεώρηση ἀπὸ μέσα, μιὰ κ' εἶναι ὁ Βαρλέντης ἄξιος ὁπαδὸς τῆς Ἰδέας.

(ἀκολουθεῖ)

νεῦρα, δείχοντάς του στὸ τέλος τὰ εὐγενικά, τ' ἀσύντριφτα ὅπλα τῆς ἀμυνᾶς του, πού δὲν εἶναι δὲ ἀνάγκη νὰ εἶναι και φονικὰ πτωμάτων, γιὰτὶ πτώματα εἶναι οἱ πολιτικοὶ σου, οἱ πλουτοκράτες σου. Ἄν δὲν ἐνωθῆ ὁ λαὸς και δὲ σηκωθῆ και δὲ φοβερῆ και δὲν τρέξῃ τὰ δόντια του, αἰῶνια θὰ τσαμπουνᾶν οἱ δασκάλοι, αἰῶνια θὰ ξακολουθοῦν νὰ παχαίνουν οἱ καλογέροι, αἰῶνια θὰ ὀργιάζουν κλέβοντας οἱ πλουτοκράτες και οἱ πολιτευόμενοι. Ἐναντῆ τῆς πολιτικῆς και τῆς κοινωνικῆς σαπίλας πρέπει νὰ ὀδηγηθῆ ὁ ἐργάτης, ἐνῶ μαθαίνει σύγκαιρα πὼς νὰ ζητᾶ τὸ δίκιο του, πὼς νὰ βγάλῃ τὸ καρβέλι. Πρέπει νὰ μάθῃ πρῶτα πὼς εἶναι ἄνθρωπος κ' ὕστερα πὼς εἶναι και ρωμιὸς πολίτης. Ὅσο γιὰ πατριωτισμὸ δὲν τοῦ λείπει αὐτὸς τοῦ λαοῦ μας, ἀρκεῖ νὰ καλλιτερέψῃ τὴν οικονομικὴ του θέση γιὰ νὰ λάμψῃ ὁ πατριωτισμὸς του. Γιὰτὶ ὅταν δὲν ἔχει νὰ σφάγῃ τί μπορεῖ νὰ σκεφτῆ και τί νὰ κάνῃ;

Γι' αὐτὸ τιμωτάτος εἶναι ὁ ἀγῶνας τοῦ «Νουμᾶ» πού χρόνια τώρα πασιρίζει ν' ἀνοίξῃ τὰ μάτια τοῦ λαοῦ ἐναντῆ στὶς διάφορες πρόληψές του, πού πρακτικοποιώντας τὸ ἰδεολογικὸ τοῦ Παλαμᾶ μὲ τοὺς ἀθάνατους σατυρικοὺς στίχους του σπᾶσιμο τῶν Ἀλυσίδων κοίταξε τώρα τελευταῖα πὼς νὰ ζυπνήσῃ τὸ λαὸ στὸ ζήτημα τῆς πολιτικῆς σαπίλας. Μὰ πὸ ἄγιος γίνεται ὁ ἀγῶνας του αὐτὸς, ὅταν δίνοντας σύγκαιρα χέρι στοὺς λίγους τώρα ρωμιούς σοσιαλιστὰς παλεύει πλάι μὲ τὸν ἀκούραστο Βασιλικὸ γιὰ τὸ ζῦπνημα τοῦ ρωμιοῦ ἐργάτη. Κι ὅταν τὸ ζῦπνημα αὐτὸ γίνεται μὲ τέχνη, δείχεται μπόσιος κι ὁ φόβος μερικῶν σοσιαλιστῶν, πὼς μπορεῖ τάχα τὸ ἐργατικὸ ζήτημα νὰ καταντήσῃ μέσο δημοκρατίας στὰ χέρια τῶν διάφορων Φαρδούληδων. Εἶναι πολὺ τολμηρὸ μὰ τὴν ἀλήθεια και πολὺ ἀστεῖο νὰ ζητᾶ κανεὶς γιὰ τὸ φόβο αὐτὸ νὰ μὲνῃ ἢ ἀργατεῖα και φυσικὰ κι ὅλος ὁ λαὸς μαζί της στὸ σκότος. Μπόσιος ὁ φόβος, γιὰτὶ οἱ διάφοροι Φαρδούληδες, καθὼς τὴν ἔπαθε ὁ ἕνας, θὰ διώχονται γλήγορα και μὲ περιφρόνηση ἀπὸ τις τάξεις τῶν ἐργατῶν, ἀμὰ ἀποδεχτῆ πὼς εἶναι δημοκῶποι, μὰ ὁ λαὸς δὲ θὰ χάσῃ ποτέ τὸ λίγο φῶς πού εἶδε και τὴν ἀλήθεια πού ἀγνάντεψε σ' αὐτὸ τὸ ἀναμεταξύ κι ἂς εἶναι κι ἀπὸ μακριὰ ἀκόμα.

Ἀπὸ τὸ τέτιο φωτισμὸ και τὸ τέτιο ζῦπνημα και τὴ μόρφωση γενικὰ τοῦ ἐργάτη πολίτη μόνο, σκεφτόμαστε λογικὰ, ἂν καρτεροῦμε τὴν κοινωνικὴ μας ἐξέλιξη και τὴν ἀποκατάσταση τῆς φυλῆς μας, γιὰτὶ ὅταν εἶναι γερός ὁ ἐργάτης ὡς ἄνθρωπος, θὰ εἶναι γερός κι ὡς πολίτης, γερός κι ὡς στρατιώτης, θὰ χαρίζε και γερά παιδιὰ στὸ Ἔθνος.

ΑΛΕΞ. ΜΑΡΠΟΥΤΖΟΓΛΟΥΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐντοκοὶ καταθέσεις

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δέχεται ἐντόκους καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια και εἰς χρυσὸν, ἤτοι εἰς φράγκα και λίρας στερλίνας ἀποδοτέας εἰς ὀρισμένην προθεσμίαν ἢ διαρκεῖς. Αἱ εἰς χρυσὸν καταθέσεις και οἱ τόκοι αὐτῶν πληρώνονται εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα, εἰς ὃ ἐγένετο ἡ κατάθεσις εἰς χρυσὸν ἢ δι' ἐπιταγῆς ὀψεως (chèque) ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ κατ' ἐπιλογὴν τοῦ ὀμολογιούχου. Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι τῶν ὀμολογιῶν πληρώνονται ἐν τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι και τῇ αἰτήσεϊ τοῦ καταθέτου ἐν τοῖς ὑποκαταστήμασι τῆς Τραπεζῆς.

Τόκοι τῶν καταθέσεων.

1	1/2	τοῖς	ο)ο	κατ'	ἔτος	διὰ	καταθέσεις	6	μην.
2		»	»	»	»	»	»	1	ἔτ.
2	1/2	»	»	»	»	»	»	2	ἔτ.
3		»	»	»	»	»	»	4	ἔτ.
4		»	»	»	»	»	»	5	ἔτ.

Αἱ ὀμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἐκλογὴν τοῦ καταθέτου ὀνομαστικὰ ἢ ἀνόνομοι.

“Ο ΝΟΥΜΑΣ”

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Ἀθήνα Δρ. 5.— Γιὰ τις Ἐπαρχίες Δρ. 7
Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ Δρ. χρ. 10.

Γιὰ τις ἐπαρχίες δεχόμεστε και τρίμηνες (2 Δρ. τὴν τριμηνία) συντρομῆς.

Κανένας δὲ γράφεται συντρομητῆς ἢ δὲ στείλει μπροστὰ τὴ συντρομὴ του.

10 λεπτὰ τὸ φύλλο λεπτὰ 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κιάκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια Ἐθν. Τράπεζα Ἰπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμὸς Τροχιδρομίου (Ἀκαδημία), Βουλὴ, Σταθμὸς ὑπόγειου Σιδηρόδρομου (Ὁμόνοια), στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἐστίας» Γ. Κολάρου και Σακέτου (ἀντικρυ στὴ Βουλὴ).

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Ὁ καιρὸς και οἱ ξένοι— Οἱ δραγουμᾶνοι —
Τὸ φουτμπῶλ— Παλάτι και Φιλανθρωπία —
Ἡ Λαϊκὴ.

ΤΩΡΑ μὲ τις τελευταῖες βροχὲς ἡ Ἀθήνα φαίνεται πιὸ παστρινῆ. Καλὸ κι αὐτὸ γιὰτὶ ἄρχισαν τώρα νὰ ἐρχονται οἱ ξένοι και δὲ θὰ μποροῦνε νὰ μᾶς κατηγορήσουνε πὼς εἴμαστε ἀκόμα βουτηγμένοι σὲ ἀνατολικὴ ξέρα.

Αὐτὸ μᾶς θυμίζει πὼς θὰ τραβοῦσαμε περισσότερο κόσμον ἂν κάναμε συστηματικὴ ρεκλάμα ὄχι μοναχὰ γιὰ τις ἀρχαῖότητες μὰ και γιὰ τὸν καιρὸ, γιὰ τὴν Ἀθηναϊκὴ λιανάδα. Θερμοκρασία γλυκιὰ και σταθερὴ, ὡς κι αὐτὴ πού ἔχουμε ἐδῶ τώρα, σὲ πολὺ λίγα μέρη τῆς Ἐδρόπης ἀπαντιεῖται τέτια ἐποχὴ. Οἱ Ἀγγλικὲς φημερίδες κᾶθε μέρα γράφουν τὴ θερμοκρασία πού κάνει σὲ ὁμορφα Ἐυρωπαϊκὰ κέντρα. Γιὰ τὴν Ἀθήνα δὲ λένε τίποτα. Δὲν μποροῦσαν και οἱ δικοὶ μας ξενοδόχοι νὰ ρεκλαμάρουν τὸν καιρὸ κι αὐτοὶ;

*

ΔΕΝ ἔχει ρώτημα πὼς ἡ καλοκαιριὰ τραβάει κόσμον πολὺ τὸ χειμῶνα. Κοιτάξτε τί κόσμος τρέχει νὰ ζεσταθεῖ στὸ Κάιρο και στὸ Νεῖλο. Μὰ γιὰ νὰ μὴν τρέχουμε στὴ γῆ τοῦ Φαραῶ ἔχουμε παράδειγμα τὴν Κέρκυρα. Ἐδῶ και κάμποσα χρόνια ἔγινε ρεκλάμα γιὰ τὸ ὠραῖο τῆς κλίμα ἀπὸ τὴν Ἐταιρία τοῦ Lloyd μὰ θαρρῶ και ἀπὸ κάπιο ντόπιο ξενοδοχεῖο και τώρα γιομίζει τὸ νησι ξένους, πού πᾶνε ἐκεῖ νὰ περάσουνε τὸ χειμῶνα.

*

Α ΘΕΛΟΥΜΕ νὰ μᾶς ἐρχονται πολλοὶ ξένοι πρέπει νὰ προσέχουμε τοὺς δραγουμᾶνους. Τις προᾶλλες δημοσιεύτηκε ἓνα ἄρθρο σὲ μιὰ Ἀγγλικὴ φημερίδα ἐνὸς πού περιηγήθηκε τὴν Ἑλλάδα. Στὸν Πειραιᾶ πῆρε κάπιο δραγουμᾶνο, μὰ κείνος τὸν κατάκλεψε. Φαίνεται πὼς τὸν πῆγε και σ' ἓνα βρώμικο ξενοδοχεῖο τῆς Ἀθήνας, φυσικὰ γιὰ νὰ τὸν κλέψῃ περισσότερο, κι ὁ φίλος μας ἀρρώστησε. Γι' αὐτὸ μᾶς κάνουν τέτια ἄρθρα, εὐκόλα τὸ καταλαβαίνει ὁ καθένας. Δὲν μποροῦσε ἡ Ἀστυνομία νὰ ἐπιβλέπει τοὺς κύριους δραγουμᾶνους;

*

ΤΟ ΦΟΥΤΜΠῶΛ. Ἦρθαν τὰ καλὰ παιδιὰ, οἱ Συμυριοί, νίκησανε και φύγανε. Οἱ δικοὶ μας παίζανε καλά, μὰ εἶτανε πολὺ παιδιὰ και δὲ βαρτάζανε ὡς τὸ τέλος καλά. Θαρροῦμε πὼς κι Ἀθηναῖοι και Συμυριοὶ δὲν τὸ καλοξέρουνε τὸ παιχίδι. Δὲν καταλαβαίνουν πὼς ὁ καθένας πρέπει νὰ μὲνῃ στὴν ὀρισμένη του θέση και νὰ μὴ φιλοτιμιεῖται νὰ κυνηγᾶ τὴν μπάλα γιὰ νὰ ξεκλέψῃ αὐτὸς τὴ δόξα τοῦ νὰ ρίξῃ τὴν μπάλα στὸ δίχτυ. Μ' ὄλο αὐτὸ τὸ παιχίδι εἶτανε καλὸ και διολου βάνουσο. Ἄ λείπανε μάλιστα και κάτι φωνὲς και χειρονομίες ἐνὸς δικοῦ μας θὰ εἶταν ἀκόμα καλύτερα. Μιὰ σύσταση ἔχουμε νὰ κάνουμε στὴν ἐπιτροπὴ. Ἀφοῦ θέλει νὰ διαδόσει τὸ φουτμπῶλ γιὰτὶ δὲν ἀνοίγει τις πόρτες τῆς στὸν κοσμικὸν; Ὅταν παίζεται φουτμπῶλ, οἱ ἀξιωματικοὶ ἔπρεπε νὰ στέλνουν τοὺς στρατιῶτες νὰ βλέπουνε, γιὰτὶ ἔτσι μοναχὰ μπορεῖ νὰ τοὺς γεννηθεῖ κι αὐτουνοὶν ἡ ἐπιθυμία νὰ παίζουνε. Μπορεῖ φυσικὰ νὰ ὑπάρχει και χωριστὸς τόπος γιὰ κείνους πού μποροῦνε νὰ πλερώνουν και ἂς εἶναι τὸ εἰσιτήριο περισσότερο ἀπὸ